

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
Kapadokya Araştırma ve Uygulama Merkezi
(NEVKAM)

AVANOS SEMPOZYUMU

SEMPOZYUM PROGRAMI
23-25 Ekim 2014
NEVŞEHİR

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Kapadokya Araştırma ve Uygulama Merkezi (NEVKAM)
Tel: 0384 228 10 90 (13110)
Belgegeçer: 0384 228 10 91
nevkam@nevsehir.edu.tr

BİYOGRAFİK KAYNAKLARA VE SİCİLL-İ AHVÂL KAYITLARINA GÖRE OSMANLI YÖNETİM VE AYDINLANMASINDA AVANOS

Filiz KILIÇ

Prof. Dr.,
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Rektörü
E-posta: rektor@nevsehir.edu.tr

Tuncay BÜLBÜL

Doç. Dr.,
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
E-posta: tbulbul@nevsehir.edu.tr

ÖZET

Tarihi Hititler dönemine kadar uzanan Avanos Malazgirt Savaşı'yla Türk hâkimiyetine geçmiştir. Osmanlı Devleti'nin idari yapılanmasında Ürgüp, Nevşehir ve Kırşehir gibi kaza merkezlerine bağlı bir köy olarak yer alan Avanos 1887 yılında kaza merkezi yapılmıştır. Özellikle 19. yüzyılda Osmanlı yönetim ve aydınlanmasında önemli ölçüde yer alan Avanos, yetiştirdiği kişilerle devletin çeşitli kademelerinde yer almıştır.

Bu bildiride, Avanos'un tarih içindeki durumu ana hatlarıyla verilecek ve Avanoslu olup da biyografik kaynaklarda ve sicill-i ahvâl defterlerinde yer verilen şahsiyetlerin biyografileri verilerek bu kişilerin Osmanlı Devleti'nin yönetim ve aydınlanmasında oynadıkları rol ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aydınlanma, sicill-i ahvâl, biyografik kaynaklar, Avanos.

339

Giriş

A. Tarih İçinde Avanos

Hititler döneminde “Zuwinasa”, Asurlular ve erken Hristiyanlık devirlerinde “Venasa” isimleriyle anılan Avanos, Selçuklular döneminde “Evenüz” olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım, 2006: 36).

Oldukça eski bir geçmişi olan Avanos'un tarihi Hititlere kadar uzanmaktadır. Ege'den göç eden kavimlerin bölgede hâkimiyetlerini hissettirmeleriyle Hititlerin Avanos ve çevresindeki gücü son bulmuştur. Hi-

tit hâkimiyetinin sona ermesiyle Avanos sırasıyla M.Ö. 680-610 yılları arasında Asurlular, M.Ö. 610-550 yılları arası Medler, M.Ö.332-M.S.17 yılları arasında ise Kapadokya Krallığının egemenliği altında bulunmuştur. M.S. 17'lerde Roma'nın Asya'daki bir vilayeti haline gelen Avanos uygulanan vergi muafiyetleriyle ekonomik olarak büyük gelişme kaydetmiştir (Yıldırım, 2006: 36). Roma İmparatorluğu'nun 395'te bölünmesiyle bölge Bizans hâkimiyeti altına girmiş, 1071 Malazgirt Savaşı sonucunda pek çok bölge ve yerleşim yeri gibi Avanos da Selçuklu Devleti'nin eline geçmiştir. Selçuklular döneminde bölgede önemli imar faaliyetleri gerçekleşmiştir. Bu durumu, 13. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ve Avanos'un 4 km güneyindeki Saruhan Kervansarayı ile Alâaddin Mahallesindeki Alâaddin Camii'nin varlığında görmek mümkündür (Yıldırım, 2006: 41).

1243 Köseadağ hezimetinin ardından Selçuklu Devleti büyük bir zaafiyete uğramış, bunun sonucunda da Anadolu beylikleri güç kazanmıştır. Bu beyliklerin en güçlülerinden olan Karamanoğulları İç Anadolu'da hâkimiyet sağlamış, bunun sonucunda da Avanos Karamanoğullarının bir şehri haline gelmiştir. Bu durum Fatih Sultan Mehmet'in 1466'da bölgeyi fethetmesine kadar devam etmiştir. Avanos Osmanlı idaresi altındaki dönemde uzun süre köy statüsü ile idare edilmiştir. Bu süreçte Ürgüp, Nevşehir ve Kırşehir gibi kaza merkezlerine bağlı bir köy olarak Osmanlı idari yapılanmasında yer almıştır. Ancak 1887 yılında Avanos, Arapsun'la birlikte kaza merkezi haline getirilmiştir.

B. Sicill-i Ahvâl Defterleri

Sözlükte "sicill" kelimesi "resmî vesikaların kaydedildiği kütük", "memurların durumu için tutulan dosya" anlamlarına; "sicill-i ahvâl" ise "memurların hal tercümelerinin resmî işlerle ilgili bulunan hususları" anlamına gelmektedir.

Sicill-i Umumî, Esas Künye Defterleri gibi adlarla da anılan Sicill-i Ahvâl Defterleri yakın dönem Osmanlı bürokrasisinin temel başvuru kaynaklarındandır (Sarıyıldız, 2009: 134; Atam, 2012: 360). Bu defterler II. Abdülhamit devrinde Osmanlı bürokrasisi içinde yer alan devlet memurlarının görevleri süresince kaydettikleri gelişim aşamalarını izlemek amacıyla Dâhiliye Nezâreti'ne bağlı olarak 1879 yılında kurulan Sicill-i Ahvâl Komisyonu'nun çalışmalarıyla oluşturulmaya başlanmıştır (Sarıyıldız, 2009: 135; Özger, 2012: 383; Atam, 2012: 360). 1896 yılında Sicill-i Ahvâl Komisyonu lağvedilmiş, yerine Me'mûrîn-i Mülkiyye Komisyonu teşekkül ettirilerek söz konusu def-

terlerin düzenlenmesine bu yeni komisyon devam etmiştir (Sarıyıldız, 2009: 135). II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte kabul edilen Kânûn-ı Esâsî ile her kurumun kendi memurunu seçebilmesinin önü açıldıktan sonra bu tarz kayıtların da memurun kendi kurumu tarafından tutulmasına karar verilmiştir. Bu yüzden Sicill-i Ahvâl Defterleri'nin düzenlenmesine 1909 yılında son verilmiştir (Sarıyıldız, 2009: 136; Özger, 2012: 383; Atam, 2012: 360). 1879 yılından 1909 yılına kadar bu defterlerden toplam iki yüz adet defter düzenlenmiştir. Bu defterlerden altmış tanesi Sicill-i Ahvâl Komisyonu tarafından yüz kırk tanesi de Me'mûrîn-i Mülkiyye Komisyonu tarafından düzenlenmiştir (Sarıyıldız, 2009: 135).

Bu defter kayıtlarına göre 1879-1909 yılları arasında Osmanlı bürokrasisinde toplam 92.000 memurun görev aldığı söylenmişse de defterler üzerinde yapılan detaylı çalışmalar sonucu bu defterlerin toplam 51.698 devlet memurunun sicil kayıtlarını içerdiği görülmüştür (Sarıyıldız, 2009: 135). Defterlerde kayıtlı olan devlet memurlarının doğum tarihlerinin hicrî 1200 ile 1310 (1786-1892) yılları arasında olduğu görülmektedir.

Sicill-i ahvâl defterlerine kaydedilen özet biyografiler, memurun devlet hizmetine ilk girdiği zaman vermek zorunda olduğu "tercûme-i hâl varakası" denilen matbu bir belge ile bu varakaya eklenmesi zorunlu olan bazı resmî evraklar esas alınarak hazırlanmıştır. Memurun kendi el yazısıyla doldurduğu bu varakada doğum tarihi, baba adı, eğitim durumu, görevleri, rütbe ve madalyaları, kazandığı mükâfatlar, aldığı cezalar gibi bilgiler bulunmaktaydı (Sarıyıldız, 2009: 135; Atam, 2012: 360). 1879-1884 yılları arasında düzenlenen defterlerde verilen bilgiler, derinlemesine bir inceleme yapılmadan memurun beyanı doğrultusunda düzenlemeye tabi tutulurdu. Ancak 1887 yılında Me'mûrîn-i Mülkiyyenin Tercûme-i Hallerinin Süret-i Kayd ve Tahrîrini ve Teferruâtını Mübeyyin Târifnâme adıyla tercûme-i hal varakalarının hazırlanması, incelenmesi, özetlerinin çıkarılması, bunların sicil defterlerine işlenmesi gibi konularda pek çok esas düzenlendi (Sarıyıldız, 2009: 135). Bu düzenlemelerden sonra memurlar tercûme-i hal varakalarıyla birlikte mensup olduğu silsileyi gösterir vesikalar, şehadetname, icazetname, tasdikname, ruhsatname, imtiyaz ve ihtira ferman ve beratları, telif ve matbu eserlerin birer nüshası, tayin işe başlama, işten ayrılma, maaş kesim tarihleri, maaş miktarı, hüküm giyip giymediğiyle ilgili mazbatalar ve resmî evrakı, rütbe, nişan, ruus beratları gibi belgeleri iliştiyerek vermek zorunda kaldılar (Sarıyıldız, 2009: 135).

1. Biyografik Kaynaklara ve Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre Avanos-lu Şahıslar

Abdullah Hilmi Efendi (1869/70-?)

Hacı Ali Ağa'nın oğludur. 1286/1869-70 yılında Avanos'ta doğdu. İlk eğitimi Avanos'ta tamamladıktan sonra farklı medreselerden Arapça ve mantık dersleri aldı.

25 Zilkade 1317/27 Mart 1900'de iki yüz yetmiş kuruş maaşla Avanos sandık emanetine atandı. 19 Zilhicce 1319/29 Mart 1902 tarihinde görev süresinin sona ermesiyle bu görevden ayrıldı. 10 Cemaziyelevvel 1320/15 Ağustos 1902 tarihinde dört yüz kuruş maaşla Avanos tahsilat müfettişliğine tayin edildi. 15 Zilhicce 1320/15 Mart 1903 tarihinde Keskin, 25 Rebiülahir 1321/21 Temmuz 1903 tarihinde tekrar Avanos ve 26 Zilhicce 1321/14 Mart 1904 tarihinde ikinci kez Keskin ve 18 Muharrem 1324/14 Mart 1906 tarihinde üçüncü kez Avanos tahsilat müfettişliğine atandı. 28 Muharrem 1325/13 Mart 1907 tarihinde tahsilat müfettişliği kadrosunu lağvedilmesiyle bu görevinden ayrıldı. 26 Rebiyülevvel 1325/9 Mayıs 1907 tarihinde dört yüz kuruş maaşla Avanos tahsilat memurluğuna tayin edildi (BOA. DH. SAİD. 153/197).

342

Abdullah Rauf Efendi (1871/72-?)

Mültezimden Mustafa Ağa'nın oğludur. 1288/1871-72 yılında Avanos'ta doğdu. Sıbyan mektebini ve rüşdiyeyi Avanos'ta tamamlayarak 17 Muharrem 1307/13 Eylül 1889'da şهادet-namesini aldı. Eğitimi tamamlandıktan sonra bir süre Avanos mal kalemlüğünde mülazemeten¹ çalıştı. Daha sonra dört yüz elli kuruş maaşla Avanos ağnam kul kitabetine çalışmaya başladı. 1309/1891-92'de altı yüz kuruş maaşla Avanos merkez ağnam başkatipliğine geçti. 17 Zilkade 1314/19 Nisan 1897'de iki yüz elli kuruş maaşla Sandıklı süvari tahsildarlığına tayin edildi. Daha sonra iki yüz kuruş maaşla Şeyhlü kasabası mal ve tahrirat kitabetine, 21 Cemaziyelahir 1317/27 Ekim 1899'da yine aynı maaşla Sinanpaşa kasabası mal ve tahrirat kitabetine atandı. 30 Zilkade 1318/21 Mart 1901'de beş yüz kırk kuruş maaşla Seydişehir kazası mal müdürlüğüne, 26 Ramazan 1319/6 Ocak 1902'de Niğde sancağı muhasebe baş kitabetine nakledildi. 28 Rebiülevvel 1321/22 Ağustos 1903'te Hamidiye kazası mal müdürlüğüne atandı. Abdullah Rauf Efendi 25 Ramazan 1321/15 Aralık 1903 tarihinden 6 Safer 1323/12 Nisan 1905 tarihine kadar gönüllü olarak Avanos kaymakamlığı vekâletinde çalışmıştır (BOA. DH. SAİD. 134/215).

¹ Mülazemet: Osmanlı'da eğitimin tamamlanmasından sonra yerine getirilen bir çeşit sıtadır.

Ahmed Aziz Efendi (1872/73-?)

Bayramhacılı Er Ali Hasan Ağa'nın oğludur. 1289/1872-73 tarihinde Avanos'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Avanos'ta sıbyan mektebinde ve rüşdiyede tamamlayarak 26 Zilhicce 1308/2 Ağustos 1891 tarihinde yüksek dereceyle şهادet-name almaya hak kazandı. Şهادet-name aldıktan sonra da yine Avanos rüşdiyesinde bir süre daha Arapça ve Farsça okudu.

Eğitiminden sonra Avanos tahrirat ve nüfus kalemleri ile Ziraat Bankası'nda bir müddet mülazemetle çalıştı. 11 Muharrem 1316/1 Haziran 1898 tarihinde Avanos orman kitabeti memurluğuna tayin edildi. 1 Cemaziyelevvel 1321/26 Temmuz 1903 tarihinde iki yüz kuruş maaşla Palu'da orman koruculuğuna getirilmiş ise de bir müddet sonra bu görevinden ayrıldı. 17 Ramazan 1321/7 Aralık 1903 tarihinde önceki görevine dönmek istemişse de bakanlıkça memuriyeti onaylanmayarak 12 Zilkade 1321/30 Ocak 1904 tarihinde açığa alınmıştır. Daha sonra 28 Safer 1322/14 Mayıs 1904 tarihinde dört yüz kuruş maaşla Osmancık Ziraat Sandığı muhasebe kâtipliğine tayin edildi. Ahmed Aziz Efendi son olarak 3 Zilhicce 1325/7 Ocak 1908 tarihinde beş yüz kuruş maaşla İskilip Ziraat Bankası mühür katipliğine atandı (BOA. DH. SAİD. 131/419).

Ahmed Hamdi Efendi (1865/66-?)

Kayseri Müftüsü Hacı Zekerriyya Efendi'nin oğludur. 1281/1865-66'da Kırşehir sancağının Avanos kazası Yukarı mahallesinde doğdu. İlk eğitimini Avanos sıbyan mektebinde aldıktan sonra Avanos ve Kayseri medreselerinde tahsilini tamamlayarak Hacı Mehmet Rasih Efendi'den icazet aldı. 20 Ramazan 1314/22 Şubat 1897 tarihinde maaşsız Avanos kazasında fetva vermek üzere görevlendirildi. 19 Zilkade 1314/21 Nisan 1897 tarihinde de bu göreve resmen atandı. Cemaziyelevvel 1319/Eylül 1901'de aynı kazanın İhyaiyye Medresesi müderrisliğine atandı. 7 Recep 1320/10 Ekim 1902'de ibtida-i hâriç Bursa müderrisliği ruûsu uhdesine verildi. Ayrıca Maarif Komisyonu riyasetinde bulundu. Bu riyasetten 25 Zilkade 1326/19 Aralık 1908'de istifa etti (Albayrak, 1996a: 209; Bülbul, 2012: 8).

Ahmed Hamdi Efendi (1877/78-?)

Avanoslu Süleyman Hoca-zade Ahmed Efendi'nin oğludur. 1294/1877-78'de Avanos'ta doğdu. İlk eğitimini Avanos sıbyan mektebinde tamamladı. Bu arada özel hocalardan Arapça ve Farsça dersleri aldı. Rebiyülevvel 1311/Eylül 1893 başlarında üç yüz kuruş maaşla dördüncü belediye dairesi çavuşluğuna atandı. 18 Şaban 1312/14 Şubat 1895'te aynı

maaşla emanet merkezine, 18 Şevval 1312/14 Nisan 1895'te dokuzuncu daireye, Zilkade 1313/Mayıs 1896'da dördüncü daireye, 14 Zilhicce 1317/15 Nisan 1900'de beşinci daireye, Cemaziyelahir 1309/Eylül 1901'de ikinci daireye nakledildi. Burada görevi yaparken 18 Rebiülevvel 1321/14 Haziran 1903'te dört yüz yirmi kuruş maaşla Tophane-i Âmile Tüfekhanesi Ambar muavinliğine getirildi. Bu vazifesine devam edemeyeceğini bildirmesi üzerine 28 Safer 1323/4 Mayıs 1905 tarihinde bu görevden alınarak 18 Cemaziyelevvel 1324/10 Temmuz 1906'da elli kuruş maaşla sekizinci dairedeki Tahrir-i Vukuat Kitabeti emrine verildi. 24 Muharrem 1325/9 Mart 1907'de seksen kuruş ve 25 Safer 1326/29 Mart 1908'de yirmi kuruş zamlı maaşı iki yüz elli kuruşa yükseldi. 24 Şevval 1324/11 Aralık 1906'da üçüncü rütbe Mecidi Nişanı² ve 2 Rebiülevvel 1325/15 Nisan 1907'de dördüncü rütbe Mecidi Nişanı ile ödüllendirildi (BOA. DH. SAİD. 154/157).

Ahmed Hilmi Efendi (1853/54-?)

Kırşehir sancağına bağlı Avanos kasabası seçkinlerinden Numan Efendi'nin oğludur. 1270/1853-54 yılında Ankara vilayetinin Avanos kasabasında doğdu. İlk eğitimini Avanos sıbyan mektebinde tamamladıktan sonra özel hocalardan Arapça ve Farsça dersleri aldı.

344

5 Şaban 1297/13 Temmuz 1880 tarihinde 26 yaşında iken beş yüz kuruş maaşla divân-ı muhasebât dairesine tayin edildi. 15 Ramazan 1307/5 Mayıs 1890 tarihinde uhdesine rütbe-i maliye verildi. 6 Recep 1300/13 Mayıs 1883 tarihinde maaşı yedi yüz kuruşa çıkarıldı. 6 Cemaziyelevvel 1310/26 Kasım 1892 tarihinde bin kuruş maaşla Hüdavendigâr ve Manastır vilayetleri ile İzmit sancağı kapı kethüdalığına tayin edildi.

Ahmed Hilmi Efendi'nin maaşı 9 Şevval 1314/13 Mart 1897 tarihinde iki bin yedi yüz kuruşa çıkartılmıştır. 28 Recep 1315/23 Aralık 1897 tarihinde rütbesi rütbe-i ülâya yükseltilmiştir. Ahmed Hilmi Efendi'ye hizmetlerindeki başarısından dolayı 24 Şaban 1316/7 Ocak 1899 tarihinde ikinci rütbeden Mecidi Nişanı verildi. Ahmed Hilmi Efendi'nin maaşı 14 Şevval 1318/4 Şubat 1901 tarihinde beş bin beş yüz kuruşa çıkartılmıştır (BOA. DH. SAİD. 66/383).

Ali Rıza Efendi (1878/79-?)

Avanos kazası meclis idaresinde ve ilk mahkeme azalığında bulunmuş olan Hüseyin Efendi'nin oğludur. Hacı Ali Ağa-zade ismi ile de meşhur-

² Mecidi Nişanı: 1851 senesinde Sultan Abdülmecid tarafından çıkarılan nişandır. Beş ayrı derecede verildi.

dur. 1296/1878-79'da Avanos'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini tamamladıktan sonra 22 Temmuz 1310/3 Ağustos 1894'te şehadet-namesini aldı.

25 Cemaziyelahir 1313/13 Aralık 1895'te 125 kuruş maaşla Avanos kazası nüfus kitabetine tayin edildi. Hakkında açılan bir davadan dolayı 1 Cemaziyelevvel 1318/27 Ağustos 1900'de görevini bırakmış, ancak davanın lehine sonuçlanması dolayısıyla 23 Rebiülevvel 1320/30 Haziran 1902 tarihinde yine aynı maaşla aynı göreve tekrar atanmıştır. 23 Muharrem 1326/26 Şubat 1908'de 250 kuruş maaşla Avanos kazası nüfus memuriyetine terfi etti. 27 Recep 1327/14 Ağustos 1909 tarihinde maaşı 400 kuruşa yükselmiştir.

Ali Rıza Efendi'nin, Arapça ve Farsçaya hâkimiyetinin yanında Türkçe yazmada da ileri derecede becerisinin olduğu Sicill-i Ahvâl kayıtlarında yer almaktadır (BOA. DH. SAİD. 178/392).

Ca'fer b. Muhammed b. Ca'fer Avanos (?-1751)

Kaynaklarda hakkında herhangi bir bilgiye rastlanamamıştır. Yapılan katalog çalışmalarında Minenü'l-Mennân fî Beyâni Kissa-i İhsâni'l-İnsân adlı eserin müellifi olarak Ca'fer b. Muhammed b. Ca'fer Avanos adının yer aldığı görülmüştür (Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Nu: 37 Hk 3631).

Hacı Mustafa Hakkı/Vasfî Efendi (1843/44-19 Ocak 1902)

Avanos müftüsü İlyas-zade Hacı Zekerîyya Efendi'nin oğludur. 1259/1843-44'te Kırşehir sancağının Avanos kasabasında doğdu. İlk öğrenimini Avanos sıbyan mektebinde tamamladı. Bu arada Kur'an-ı Kerim'i hıfzedip sülûs ve rik'a hatlarını da öğrendi. Daha sonra Kayseri'de babasından sarf, nahiv, mantık, fıkıh, hadis, akaid dersleri aldı. Bu eğitimi sekiz yıl sürdü.

5 Şevval 1293/24 Ekim 1876 tarihinde babasının hacca gitmesi üzerine babasının yerine beş ay Avanos müftülüğüne vekâlet etti. Bu arada Avanos kaymakamı Mucurlu Süleyman Efendi'nin kaymakamlıktan ayrılması üzerine Avanos niyabetine de üç ay vekâlet etti. 18 Muharrem 1303/27 Ekim 1885 tarihinde iki yüz on kuruş maaşla Avanos bidayet mahkemesi azalığına atandı. 11 Şevval 1303/13 Temmuz 1886 tarihinde babasının ölümü üzerine Avanos müftüsü oldu. Cemaziyelevvel 1314/Ekim 1896'da Ürgüp kaymakamı oldu. Recep 1316/Ocak 1899 tarihinde bu görevinden ayrıldı. 9 Şevval 1319/19 Ocak 1902'de vefat etti (BOA. DH. SAİD. 71/229; Albayrak, 1996d: 139; Bülbul, 2012: 21).

Hacı Zekeriyya Efendi (?-?)

Avanos ulemasındandır. Kaynaklar kendisinden müstakil olarak bahsetmemekte olup yetiştirdiği öğrenciler vesilesiyle adı geçmektedir. Kayseri ve Avanos müftülüklerinde bulundu. Aynı zamanda Ürgüp'teki Arpacı-zâde Medresesi'nde müderrislik yaptı (Albayrak, 1996a: 209; 1996b: 246; 1996d: 139; 1996d: 274; Bülbül, 2012: 10).

İbrahim Rahmi Efendi (1845/46-?)

İbrahim adında bir kişinin oğludur. 1262/1845-46 yılında Avanos'ta doğdu. İlk eğitimini sıbyan mektebinde, orta eğitimini rüşdiyede tamamladı.

26 Şevval 1282/14 Mart 1866 tarihinde 20 yaşında iken günlük on beş kuruş ücretle Bilecik'ten Konya'ya kadar inşa edilen telgraf hattının inşaatında çalıştı. 13 Cemaziyelevvel 1284/12 Eylül 1867 tarihinde dört yüz kuruş maaşla Konya Telgraf Merkezi'nde muhabere memurluğuna tayin edildi. Zilkade 1285/Şubat 1869 yılında dört yüz kuruş maaşla Burdur, 10 Zilhicce 1286/13 Mart 1870 yine aynı miktar maaşla Kütahya telgrafhaneleri muhabere memurluğuna atandı. 20 Zilhicce 1287/13 Mart 1871 tarihinde İstanbul'a geldi. 23 Muharrem 1288/14 Nisan 1871 tarihinde dört yüz kuruş maaşla Adana telgraf memurluğuna tayin edildi. 5 Rebiülahir 1289/12 Haziran 1872 tarihinde görevinden ayrıldı. 7 Cemaziyelevvel 1289/13 Temmuz 1872 tarihinde dört yüz yetmiş beş kuruş maaşla Kozan Defter-i Hakani baş kitabetine memur olarak atandı ancak bir sene sonra bu görevinden istifa etti. Daha sonra 17 Rebiülahir 1291/3 Haziran 1874 tarihinde yine dört yüz yetmiş beş kuruş maaşla İçel sancağı vergi başkâtipliğine memur olarak atandı. 27 Ramazan 1296/14 Eylül 1879 tarihinde dört yüz yetmiş beş kuruş olan maaşı dört yüz elli kuruşa indirildi. 2 Rebiülahir 1297/14 Mart 1880 tarihinde maaşı altı yüz kuruşa çıkarıldı. 20 Zilkade 1298/14 Ekim 1881 tarihinde başka bir vergi memurluğuna atandı (BOA. DH. SAİD. 10/847).

Mehmed Hamdi Efendi (1878/79-?)

Ahmed oğlu Rençber Ali Veli Ağa'nın oğludur. 1294/1878-79 senesinde Ankara'ya bağlı Avanos kazasının Edirne köyünde doğdu. İlk eğitimini Avanos'ta aldı. Ardından İstanbul'a gelip Damat Cedîd İbrahim Paşa Medresesi'nde tahsil görerek 1321/1905 senesinde Tokatlı Mustafa Sabri Efendi'den icazet aldı. İcazeti sırasında madalya kazandı. 1324/1908 senesinde Lâleli Medresesi müderrisliği için imtihana girdi. Bu imti-

handa on sekizinci olarak tasdikname aldı. Beşiktaş'ta ve Ortaköy'de imamlık ve hatiplik yaptı. Bu görevleri sırasında maaşını saraydan aldı. 5 Zilhicce 1337/1 Eylül 1919 tarihinde ibtida-i hâriç medresesi ihzarı kısmı Arapça müderrisliğine atandı. Cemaziyelahir 1341/Şubat 1923'te tatbik mevkiine konan kadroda açıkta kaldı (Albayrak, 1996c: 170; Bülbül, 2012: 16).

Mehmed Nuri Efendi (1862/63-?)

Hacı Süleyman Efendi'nin oğludur. 1279/1862-63 yılında Ankara vilayeti Avanos kasabasında doğdu. İlk eğitimini Avanos sıbyan mektebinde almış, bu arada özel hocalardan Arapça ve Farsça okumuştur.

Eğitimini tamamladıktan sonra 3 Rebiülevvel 1315/2 Ağustos 1897 tarihinden 5 Zilhicce 1315/27 Nisan 1898 tarihine kadar altı yüz kuruş maaşla Dimetoka öşür emanet memurluğunda görev yaptı. 1 Muharrem 1316/22 Mayıs 1898 tarihinden 19 Rebiülevvel 1316/7 Ağustos 1898 tarihine kadar Üsküdar tahrirat katipliğinde çalıştı. 19 Rebiülevvel 1316/7 Ağustos 1898 tarihinden 6 Şaban 1316/20 Aralık 1898 tarihine kadar altı yüz kuruş maaşla Dimetoka kazası öşür ve anbar memurluğunda görev yaptı. 10 Şaban 1316/24 Aralık 1898 tarihinden 23 Zilkade 1316/4 Nisan 1899 tarihine kadar beş yüz kuruş maaş ve baş tahsildarlık unvanıyla ve 24 Zilhicce 1316/5 Mayıs 1899 tarihinden 22 Zilkade 1318/28 Ocak 1905 tarihine kadar üç yüz kuruş maaşla Kırkkilise sancağı süvari tahsildarlığına tayin edildi. 14 Zilkade 1317/16 Mart 1900 tarihinde beş yüz kuruş maaşla Kırkkilise sancağı baş tahsildarlığına atandı.

Mehmed Nuri Efendi 25 Zilhicce 1306/22 Ağustos 1889 tarihinde beşinci rütbeden, 27 Rebiülevvel 1319/14 Temmuz 1901 tarihinde de dördüncü rütbeden Mecidi Nişanıyla taltif edilmiştir. Aynı zamanda Mehmed Nuri Efendi'ye hizmetlerindeki başarılarından dolayı 1326/1908-09 yılında gümüş Liyakat Madalyası³ verilmiştir (BOA. DH. SAİD. 2/356).

Mustafa Efendi (1862/63-?)

Yazıcı Musaoğlu Mehmed Ağa'nın oğludur. 1279/1862-63 yılında Avanos'ta doğdu. 20 Cemaziyevvel 1304/14 Şubat 1887 tarihinde seksen kuruş maaşla Yıldız Sarayı'nda tabla-kâr olarak göreve başladı. 8

³ Liyakat Madalyası: Osmanlı Devleti'nde görevinde üstün başarı sağlayan mamurlara ve kahramanlık gösteren askerlere verilen bir madalyadır. II. Abdülhamid döneminde verilmeye başlanmıştır. Altın ve gümüş olarak verilir.

Cemaziyelevvel 1317/14 Eylül 1899 tarihinde maaşı yüz yirmi kuruşa çıkarıldı. 23 Ramazan 1318/14 Ocak 1901'de dört yüz kuruş maaşla saray eczanesi hademeliğine nakledildi. 11 Zilhicce 1319/21 Mart 1902 tarihinde maaşı altı yüz kuruşa çıkarıldı. 25 Ramazan 1326/21 Ekim 1908'de aynı maaşla eczane kapu çukadarlığına⁴ terfi ettirildi. 6 Rebiülahir 1327/27 Nisan 1909 tarihinde saltanat değişikliği ile yapılan düzenlemede açıkta kaldı. 20 Zilkade 1327/3 Aralık 1909 tarihinde üç yüz kuruş maaşla tekrar eczane hademeliğine atandı. 1 Safer 1323/7 Nisan 1905'de tahlisiye madalyası⁵, 26 Muharrem 1325/11 Mart 1907 tarihinde dördüncü rütbeden Osmanî Nişanıyla⁶ taltif edilmiştir.

Mustafa Efendi'nin maaşı 24 Rebiülevvel 1329/25 Mart 1911 tarihinde üç yüz elli kuruşa, 19 Cemaziyelevvel 1331/26 Nisan 1913 tarihinde dört yüz kuruşa yükseltilmiştir (BOA. DH. SAİD. 196/459; BOA. DH. SAİD. 177/301).

Mustafa Hilmi Efendi (1861/62-?)

Avanos kazası mahkemesi üyelerinden Osman Nüvâsi oğlu Osman Ağa'nın oğludur. 1278/1861-62'de Avanos'ta doğdu. Eğitimine Avanos'taki Sultan Alâaddin Medresesi'nin ibtidaî kısmında başladı. Daha sonra Beşiktaş Rüşdiye Mektebi'nde iki buçuk sene okumuş, ancak burada eğitimini tamamlayamadan tekrar Avanos'a dönerek Alâaddin Medresesi'nde eğitimine devam etmiştir.

26 Zilhicce 1302/6 Ekim 1885'te iki yüz yetmiş üç kuruş maaşla Avanos tahrirat kâtipliğine tayin edildi. 28 Şaban 1303/1 Haziran 1886 tarihinde ek olarak yüz kuruş maaşla Avanos Rüşdiye Mektebi'nde hüsn-i hat dersleri vermeye başlamıştır. 5 Muharrem 1305/23 Eylül 1887'de katiplikten ve hüsn-i hat öğretmenliğinden kendi isteğiyle ayrıldı. 12 Recep 1306/14 Mart 1889'da iki yüz yetmiş üç kuruş maaşla Kırşehir Sancağı, Keskin kazası tahrirat katipliğine tayin edildi. 28 Safer 1308/13 Ekim 1890 tarihinde buradan da kendi isteğiyle ayrıldı. 6 Rebiülevvel 1312/7 Eylül 1894 tarihinde iki yüz elli kuruş maaşla Orman, Maden ve Ziraat Nezareti (Bakanlığı) evrak kalemine atandı. 1 Rebiülevvel 1314/10 Ağustos 1896 tarihinde yirmi beş kuruş zamlı maaşı iki yüz yetmiş beş

⁴ Çukadar/Çuhadar: Eskiden saraylarda, konaklarda, resmi dairelerde görevli güvenilir uşak, başhademe.

⁵ Tahlisiye Madalyası: Denizde boğulmak üzere olanları ya da yangın, sel gibi doğal afetlerden insanları kurtaranlara verilen madalya.

⁶ Osmânî Nişanı: Sultan Abdülaziz döneminde devlet hizmetinde başarı gösterenlere verilmeye başlanan nişandır. Dört rütbede verilir.

kuruşa yükseldi. 25 Recep 1316/9 Aralık 1898 tarihinde dört yüz kuruş maaşla rütbesi yükseltilerek Orman, Maden ve Ziraat Nezareti'nin memuriyet meclisi ikinci katipliğine getirildi. 10 Recep 1317/14 Kasım 1899'da dört yüz kuruş maaşla Adana vilayeti Orman İdaresi katipliğine atandı. 28 Rebiülevvel 1322/12 Haziran 1904 tarihinde aynı maaşla Silifke orman katipliğine getirildi. 10 Muharrem 1323/17 Mart 1905 tarihinde beş yüz kuruş maaşla Belgrad Teftiş İdaresi katipliğine atandı.

Sicil kayıtlarında görevini layıkıyla yerine getirdiği belirtilen Mustafa Hilmi Efendi Arapça ve Farsçaya hakimiyeti bulunmaktadır (BOA. DH. SAİD. 165/209).

Mustafa Hilmi Efendi (25 Şubat 1857-?)

Avanos meclis azalarında Osman Ağa'nın oğludur. 1 Recep 1273/25 Şubat 1857 tarihinde Avanos'ta doğdu. İlk eğitimini sıbyan mektebinde, orta eğitimini Beşiktaş rüşdiyesinde tamamladı.

7 Cemaziyelahir 1297/17 Mayıs 1880 tarihinde 23 yaşında iken iki yüz kırk kuruş maaşla Arapsun öşür ve ağnam ikinci kitabetine tayin edildi. Daha sonra 22 Muharrem 1300/3 Aralık 1882 tarihinde dört yüz elli kuruş maaşla baş kâtipliğe terfi etti. Hakkında yapılan bir ihbar sonucunda 2 Safer 1302/21 Kasım 1884 tarihinde azledildi (BOA. DH. SAİD. 19/351)

Mustafa Mazhar Efendi (24 Ağustos 1858-?)

Hacı İbrahim Efendi'nin oğludur. 14 Muharrem 1275/24 Ağustos 1858 tarihinde Ankara vilayetine bağlı Avanos kasabasında doğdu. İlk öğrenimini Avanos sıbyan mektebinde tamaladıktan sonra Beşiktaş rüşdiyesinde Arapça ve Farsça okudu. 3 Muharrem 1296/28 Aralık 1878 tarihinde iki yüz elli kuruş maaşla 20 yaşındayken gümrük idaresi evrak odasında mülazemet etti. 3 Muharrem 1296/28 Aralık 1878 tarihinde iki yüz elli kuruş maaşla yine aynı yerde çalışmaya başladı. 28 Zilhicce 1296/13 Aralık 1879 tarihinde iki yüz sekiz kuruş on para maaşla 6. Gümrük İdaresi evrak kalemine nakledildi. 12 Safer 1298/14 Ocak 1881'de on altı kuruş otuz para zam yapılarak maaşı iki yüz yirmi beş kuruşa çıkarıldı. Mustafa Mazhar Efendi'nin maaşı 17 Cemaziyelahir 1300/25 Nisan 1883 tarihinde yetmiş beş kuruş, 19 Cemaziyelevvel 1304/13 Şubat 1887 tarihinde kırk kuruş ilaveyle üç yüz kırk kuruşa tamamlandı. 11 Muharrem 1306/17 Eylül 1888 tarihinde dört yüz kuruşa çıkartılan Mustafa Mazhar Efendi'nin maaşı 28 Safer 1308/13 Ekim 1890 tarihinde dört yüz elli kuruşa, 24 Şaban 1310/13 Mart 1893'te beş yüz elli kuruşa çıkarıldı. Mustafa Mazhar Efendi son olarak 26 Şev-

val 1310/13 Mayıs 1893 tarihinde yedi yüz kuruş maaşla 6. Gümrük İdaresi irsaliye mukayyidliği memuru olarak görevlendirildi (BOA. DH. SAİD. 29/143).

Osman Efendi (1880/81-?)

Esnaftan Mustafa Ağa'nın oğludur. 1298/1880-81'de Avanos'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Avanos'ta tamamladı. Gönüllü olarak askere gitti. Trablusgarp'ta bu görevini yerine getirdikten sonra Trablusgarp Ziraat Bankası'nda çalışmaya başladı. 25 Cemaziyelevvel 1325/6 Temmuz 1907 tarihinde yüz kuruş maaşla Humus Ziraat Bankası Yardım Sandığı'na tayin edildi. 24 Şaban 1326/21 Eylül 1908'de altı yüz kuruş maaşla zaviye huzufu memurluğuna nakledildi. 11 Şaban 1328/18 Ağustos 1910'da dokuz yüz kuruş maaşla Zehune kazası mal müdürlüğüne atandı. 11 Recep 1329/8 Temmuz 1911'de yedi yüz kuruş maaşla Trablusgarp vilayeti sancak merkezinde muhasebe kalemine tayin edildi. 5 Zilhicce 1329/27 Kasım 1911 tarihinde sekiz yüz kuruş maaşla İstanbul vilayeti muhasebesi gelir kalemi kâtipliğine atandı (BOA. DH. SAİD. 161/261).

350

Osman Nuri Efendi (1853/54-?)

Bakkal esnaflarından Hüseyin Paşa-zade Hüseyin Ağa'nın oğludur. 1270/1853-54 tarihinde Kırşehir'in Avanos kasabasında doğdu. Sıbyan mektebinden sonra medresede Arapça okudu. 1292/1875 yılında 22 yaşında gümrük idaresi evrak kaleminde mülazemetini tamamladı. Rebiülevvel 1292/Nisan 1875 yılından Cemaziyelevvel 1295/Mayıs 1878 yılına kadar geçici olarak iki yüz seksen beş kuruş maaşla İstanbul'da Liman İskeleyi Çiroz ve Kilyos köylerinde gemi memuriyetine tayin edildi. 27 Cemaziyelahir 1295/29 Mayıs 1878 tarihinde iki yüz seksen beş kuruş maaş ile İzmit liman idaresi katipliğine atandı. 23 Şaban 1295/22 Ağustos 1878 tarihinde maaşı dört yüz kuruşa yükseltildi. Osman Nuri Efendi hakkında şikâyetlerin sürekli devam etmesinden dolayı 29 Recep 1311/5 Şubat 1894 tarihinde maaşı elli kuruş azaltılarak üç yüz elli kuruş maaşla Karamürsel duyûn-ı umûmiye idaresi emanetine tayin edildi (BOA. DH. SAİD. 56/337).

Osman Nuri Efendi (1885/86-?)

Tüccar Mehmed Efendi'nin oğludur. Karaosmanoğulları lakabıyla tanındı. 1303/1885-86 yılında Ankara vilayeti Avanos kasabasında doğdu. İlk eğitimini mahalle mektebinde, orta eğitimini rüşdiyede tamamladı. Dârü's-şafaka'da da fen tahsili yaptı.

Eğitiminden sonra 25 Şevval 1323/23 Aralık 1905 tarihinde iki yüz kuruş maaşla Hazine-i Hassa-i Şahane-i Emlak-ı Hümayun kalemine tayin edildi. 5 Cemaziyelevvel 1324/27 Haziran 1906 tarihinde maaşı dört yüz kuruşa çıkarıldı.

Osman Nuri Efendi'nin maaşı, 20 Zilkade 1325/25 Aralık 1907 tarihinde beş yüz kuruşa çıkarıldı. 6 Rebiülahir 1327/27 Nisan 1909 tarihinde saltanat değişikliği sonucu emlakın devredilmesi sebebiyle memuriyetiyle hazine-i maliyeye nakledildi. 28 Şaban 1327/14 Eylül 1909 tarihinde dört yüz kuruş maaşla maliye emlak kaleminin dördüncü sınıf kitabetine memur oldu. 18 Şaban 1329/14 Ağustos 1911 tarihinde altı yüz beş kuruş maaşla maliye emlak kaleminin üçüncü sınıf kitabetine terfi eden Osman Nuri Efendi Fransızca bilirdi (BOA. DH. SAİD. 140/469).

Recep Ağa (1872/73-?)

Avanos'un Göynük köyü camii hatibi Ali Efendi'nin oğludur. Mülazımoğlu lakabıyla tanınırdı. 1289/1872-73'de Ankara vilayetine bağlı Avanos'un Göynük köyünde doğmuştur. İlk öğrenimini mahalle mektebinde ve Beşiktaş'ta Hayrettin mekteplerinde tamamladı. 24 Şevval 1307/13 Haziran 1890'da 60 kuruş maaşla Beşiktaş mutfağı tabla-kârlığına⁷ atandı. 9 Cemaziyeleahir 1309/10 Ocak 1892'de maaşı 80 kuruşa çıkartılarak bu mutfagın kilerciliğine yükseltildi. 5 Rebiülahir 1311/16 Ekim 1893'te maaşı 100 kuruşa; aynı yılın 22 Zilhiccesinde (26 Haziran 1894) 120 kuruşa; 6 Rebiülevvel 1313/27 Ağustos 1895'te 140 kuruşa; 8 Cemaziyelevvel 1317/14 Eylül 1899'da 170 kuruşa; 3 Ramazan 1319/14 Aralık 1901'de 190 kuruşa; 30 Zilkade 1321/17 Şubat 1904'te 230 kuruşa çıkartılarak yine aynı mutfagın kantarcılığına atandı. 22 Muharrem 1325/7 Mart 1907'de maaşı 250 kuruşa ve 6 Rebiülahir 1327/27 Nisan 1909'da 285 kuruşa çıkartılmış, 18 Safer 1317/28 Haziran 1899'da sanayi madalyasına⁸ layık görülmüştür. Recep Ağa'nın maaşı daha sonra 11 Rebiülahir 1331/20 Mart 1913'te 300 kuruşa çıkartılmıştır.

Matbah-ı amireye girdiği andan itibaren çalışkanlığı ve işine bağlılığı saray kayıtlarında yer almıştır (BOA. DH. SAİD. 181/335).

Salih Efendi (1856-?)

Kepçi Yusuf Efendi'nin oğludur. Muharrem 1273/Eylül 1856'da Avanos kazasının Yukarı mahallesinde doğdu. İlk eğitimini Avanos'ta ta-

⁷ **Tabla-kâr:** Büyük konaklarda ve saraylarda mutfaktan sofraya yemek tablalarını taşıyan hizmetçi.

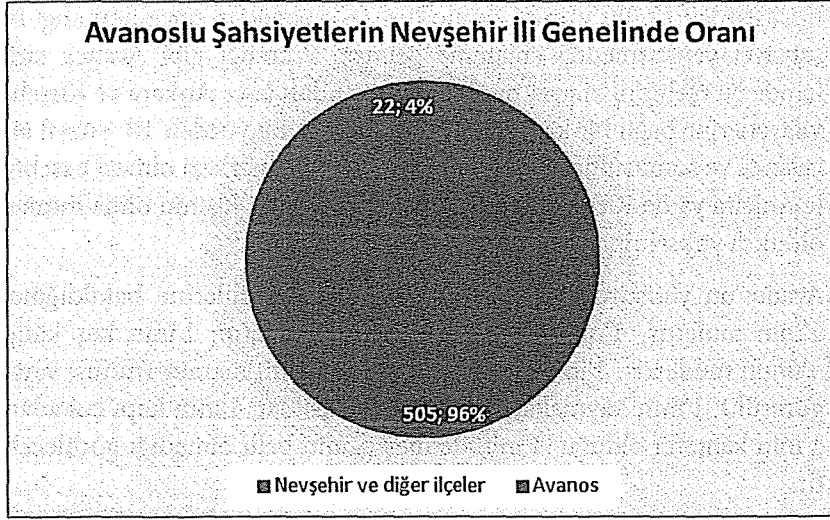
⁸ **Sanayi Madalyası:** II. Abdülhamid devrinde sanat erbabını teşvik için altın ve gümüş olarak çıkarılan madalya.

mamladı. Daha sonra Avanos'ta bulunan İhyaiyye Medresesi'ne başladı. Bir kaç sene bu medresede eğitimine devam etti. Müderris Hacı Zekeriyya Efendi'nin Ürgüp'teki Arpacı-zâde Medresesi'ne nakl edilmesi üzerine bu medreseye geçti. Altı sene de burada ders gördükten sonra 1298/1881-82'de şهادet-name aldı. Eylül 1318/Eylül 1902'de 46 yaşında iken Kırşehir'e bağlı Avanos kasabasının Alaeddin mahallesinde bulunan İhyaiye Medresesi'ne müderris olarak atandı (Albayrak, 1996d: 274; Bülbül, 2012 23).

Sonuç

Sıra	Adı ve Soyadı	Yüzyılı	Mesleği	Eğitimi
1	Abdullah Hilmi Efendi	19	Müfettiş	Medrese
2	Abdullah Rauf Efendi	19	Mal Müdürü	Rüşdiye
3	Ahmed Aziz Efendi	19	Kâtip	Rüşdiye
4	Ahmed Hamdi Efendi	19	Müderris	Medrese
5	Ahmed Hamdi Efendi	19	Kâtip	Rüşdiye
6	Ahmed Hilmi Efendi	19	Kapı Kethüdası	Rüşdiye
7	Ali Rıza Efendi	19	Nüfus Memuru	Rüşdiye
8	Ca'fer b. Muhammed b. Ca'fer Avanos	18	?	?
9	Hacı Mustafa Hakkı/Vasfı Efendi	19	Kaymakam	Medrese
10	Hacı Zekeriyya Efendi	?	Müderris	Medrese
11	İbrahim Rahmi Efendi	19	Vergi Memuru	Rüşdiye
12	Mehmed Hamdi Efendi	20	Müderris	Medrese
13	Mehmed Nuri Efendi	19	Baş Tahsildar	Rüşdiye
14	Mustafa Efendi	19	Kapı Çukadarı	Rüşdiye
15	Mustafa Hilmi Efendi	19	Kâtip	Medrese
16	Mustafa Hilmi Efendi	19	Baş Kâtip	Rüşdiye
17	Mustafa Mazhar Efendi	19	Gümrük memuru	Rüşdiye
18	Osman Efendi	19	Kâtip	Rüşdiye
19	Osman Nuri Efendi	19	Kâtip	Mesrese
20	Osman Nuri Efendi	19	Kâtip	Medrese
21	Recep Ağa	19	Kantarcı	Rüşdiye
22	Salih Efendi	19	Müderris	Medrese

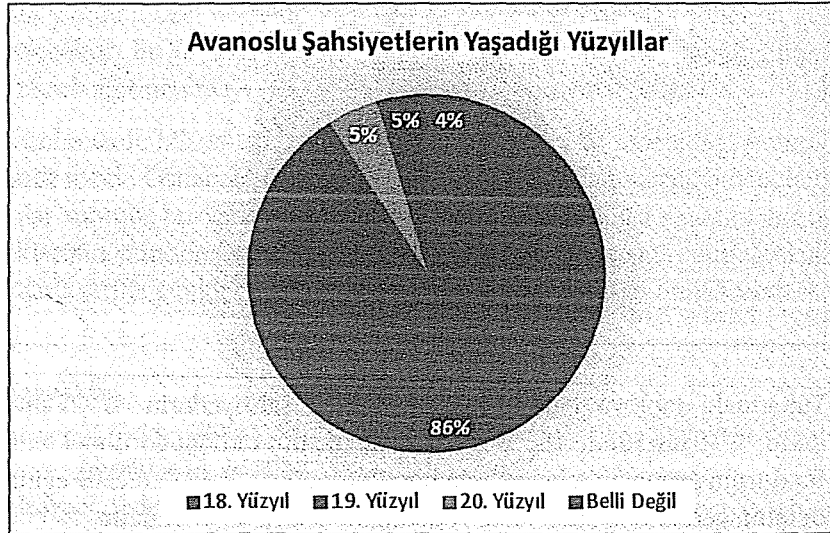
Osmanlı dönemi biyografi kaynaklarının ve kütüphane kataloglarının taranması sonucu günümüz Nevşehir il sınırları içinde yetişmiş toplam 62 kişi, sicill-i ahvâl defterlerinde 465 kişi, toplamda da 527 kişi tespit edilmiştir. Bu kişiler içinde Avanoslu olanların sayısı 22'dir.

Bu tabloya göre Nevşehir ili genelinde Avanos'un yetiştirdiği şahsiyetlerin oranı % 4 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avanos'un yetiştirdiği kişilerin 1'i 18. yüzyılda, 19'u 19. yüzyılda, 1'i 20. yüzyılda yaşamış, 1'inin de yaşadığı yüzyıl belli değildir.

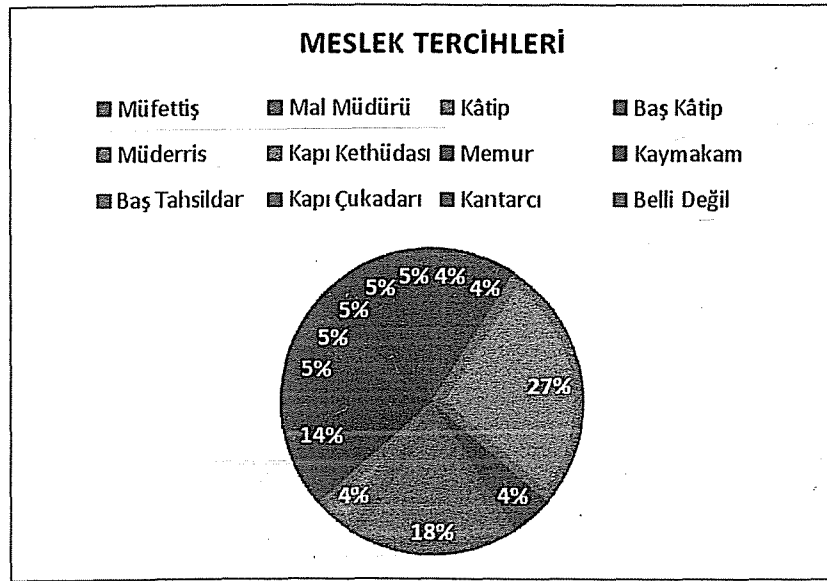
353

Bu tabloya göre Avanoslu şahsiyetlerin % 86'sının 19. yüzyılda yaşadığı görülmektedir. Ancak daha 18. yüzyılda Avanoslu kişilerin Osmanlı yönetim ve aydınlanmasında rol üstlenmeye başladığı da ortaya çıkan

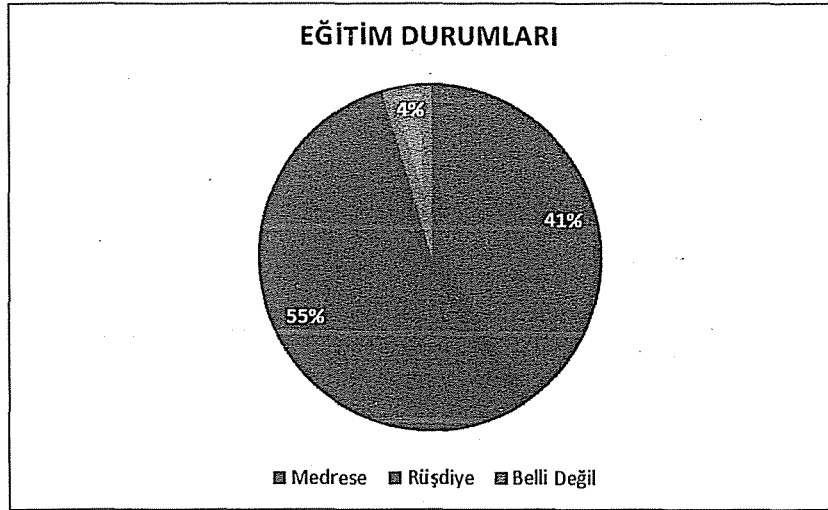
hususlardandır. Bu durum Avanos'un 18. yüzyıldan önce herhangi bir şahsiyet yetiştirmedeği anlamına gelmez. Bilindiği gibi Avanos tarih içinde Nevşehir'in vilayet merkezi olmasından önce Ankara ve Kırşehir vilayetlerine bağlı bir kasaba konumunda idi. Bu yüzden 18. yüzyıl öncesinde ve sonrasında Avanoslu olup da vilayet merkezi olması hasebiyle Ankara ya da Kırşehir'e nispet edilmiş pek çok kişinin olma ihtimali oldukça yüksektir.

Avanos'un yetiştirdiği şahsiyetlerin meslek tercihlerine bakıldığında 1'inin müfettiş, 1'inin mal müdürü, 6'sının kâtip, 1'inin baş kâtip, 4'ünün müderris, 1'inin kapı kethüdası, 3'ünün memur (nüfus, vergi, gümrük), 1'inin kaymakam, 1'inin baş tahsildar, 1'inin kapı çukadarı, 1'inin kantarcı olduğu, 1'inin de mesleğinin belli olmadığı görülmektedir.

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Avanoslu şahsiyetlerin % 27'sinin kâtip, % 18'nin müderris, % 14'ünün de memur olduğu görülmektedir. Bu durum Avanoslu şahsiyetlerin büyük oranda yüksek derecede eğitim öğretim gerektiren mesleklere yöneldiğini ortaya koymaktadır.

Avanos'un yetiştirdiği şahsiyetlerin eğitim durumlarına bakıldığında 12'sinin günümüz lise eğitimine denk olan rüşdiye mezunu olduğu, 9'unun günümüz üniversite eğitimine denk olan medrese mezunu olduğu, 1'inin de eğitim durumunun belli olmadığı görülür.

Tablo incelendiğinde Avanos'un yetiştirdiği şahsiyetlerin % 55'inin rüşdiye, % 41'inin medrese mezunu olduğu, % 4'ünün de eğitim durumunun belli olmadığı görülmektedir. Her ne kadar günümüz lise eğitimine denk olan rüşdiye mezunlarının büyük oranda olduğu gözükse de rüşdiye mezunu bu kişilerin biyografileri incelendiğinde rüşdiye eğitiminin yanında özel hocalardan da Arapça ve Farsça dersler aldığı da görülecektir. Bu da aslında Avanoslu şahsiyetlerin büyük çoğunluğunun yüksek eğitim almayı önemsediklerini ortaya koymaktadır.

355

Günümüzde bile entelektüel bir bakış açısının hâlâ hissedildiği Avanos, tarih içinde Osmanlı Devleti'nin yönetim ve aydınlanmasına büyük katkılar sunmuş bir yerleşim birimidir. Sahip olduğu doğal ve tarihi güzelliklerinin yanında Osmanlı'nın yönetim ve aydınlanmasına sunduğu katkılarla tarihe tanıklık ettiği de belgelerin ortaya koyduğu bir gerçektir.

Kaynaklar

- Albayrak, Sadık (1996a), *Son Devir Osmanlı Uleması* (İlmiye Ricalinin Terâcim-i Ahvâli), C. 1, İstanbul.
- Albayrak, Sadık (1996b), *Son Devir Osmanlı Uleması* (İlmiye Ricalinin Terâcim-i Ahvâli), C. 2, İstanbul.
- Albayrak, Sadık (1996c), *Son Devir Osmanlı Uleması* (İlmiye Ricalinin Terâcim-i Ahvâli), C. 3, İstanbul.
- Albayrak, Sadık (1996d), *Son Devir Osmanlı Uleması* (İlmiye Ricalinin Terâcim-i Ahvâli), C. 4, İstanbul.

- Atam, Şenay (2012), "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Nevşehir Doğumlu Memurların Sosyo-Kültürel Durumları (1879-1909)", *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, C. 7, s. 359-398, Ankara.
- Bülbül, Tuncay (2012), "Biyografik Kaynaklara Göre Osmanlı Yönetim ve Aydınlanmasında Nevşehir", *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, C. 8, s. 5-34, Ankara.
- Kılıç, Musa (2012), "Sicill-i Ahval Kayıtlarına Göre II. Abdulhamid Dönemi Osmanlı Bürokrasisinde Yahudi Memurlar", *OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, S. 31, s. 129-156.
- Özger, Yunus (2011), "Sicill-i Ahvâl Defterlerine Göre Bazı Yahudi Memurların Sosyo-Kültürel Durumları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 4/16, s. 381-401.
- Sarıyıldız, Gülden (2009), "Sicill-i Ahvâl Defterleri" *İslâm Ansiklopedisi*, C. 37, s. 134-136, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Yıldırım, Yakup (2006), *Avanos Kenti*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.